

VIIRUPÖLLÖ

Laura Lehtonen ja Sirkku Siiskonen,
Käsityöopettajan koulutus, Helsingin yliopisto

Viirupöllö (*Strix uralensis*)

Viirupöllö on pääasiassa pohjoisessa Euraasiassa asuva peto- ja paikkalintu. Lajia esiintyy lähes koko maassa, erityisesti Etelä- ja Keski- Suomessa. Suomen pesimäkannaksi on arvioitu 2500-4000 paria. Viirupöllön yleisväritys on harmaanruskea ja sillä on pyrstö- ja siipisulissa pitkiä tummia raitoja. Sillä on keltainen nokka ja mustat silmät. Viirupöllön pituus on 50-60cm ja sen paino vaihtelee 600- 1000g. Naaraat ovat huomattavasti suurempia kuin koiraat.

Viirupöllö asuu kuusi- ja sekametsissä ja pesii koloissa. Sen ravinto koostuu pikkunisäkkäistä kuten myyristä sekä muista linnuista. Viirupöllö liikkuu pääosin yöllä sekä aamu- ja iltahämärissä. Viirupöllöt eivät ole yleensä ujoja ja niitä voi lähestyä. Ne voivat kuitenkin puolustaa poikasiaan hyvin aggressiivisesti ja pystyvät aiheuttamaan kynsillään ihmisille pahoja vammoja.

Kuva: WWF-Japan/MimaJunkichi

Tavoite:

Viirupöllö-projektissa tavoitteena on harjoitella kokonaisen muotoiluprosessin hallintaa tekstiilityötapoja käyttäen. Tavoitteena on saada käsitys käsityöprosessin kulusta, sen eri vaiheista ja siitä miten oma työskentely etenee suunnitelman mukaisesti. Tässä muotoiluprosessia harjoitellaan suunnittelemalla ja valmistamalla pöllökäsinukke. Esimerkkitekniikoina olemme käyttäneet ompelua ja huovutusta. Käsinuken voi valmistaa myös monella muulla eri tekniikalla ja erilaisilla materiaaleilla.

POPS 2014

Vuosiluokat 1-2

Vastaa erityisesti käsityön opetuksen tavoitteisiin T1, T2, T3, T4 ja T5 ja sisältää osia sisältöalueista S1, S2, S3, S4, S5 ja S6

Vuosiluokat 3-6

Vastaa erityisesti käsityön opetuksen tavoitteisiin T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7 ja T8 ja sisältää osia sisältöalueista S1, S2, S3, S4, S5 ja S6

Vuosiluokat 7-9

Vastaa erityisesti käsityön opetuksen tavoitteisiin T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7 ja T8 ja sisältää osia sisältöalueista S1, S2, S3, S4, S5, S6 ja S8

Projektissa toteutuu hyvin monimateriallisuus. Käsityöprojekti on myös helposti yhdistettävissä suurempaan oppimiskokonaisuuteen yli oppiainerajojen.

Etukäteisvalmistelut:

Teeman ja ilmiön esittely moniaistillisesti:

- Ideakuvia pöllöistä ja pöllöjen asuinalueista
- Ääninäytteitä
- Materiaalinäytteitä tunnustelua varten

Oman työn ideointi ja suunnittelu:

- Piirustus- tai maalausvälineet
- Kaavapiirustusvälineet
- Tietokoneavusteinen suunnittelu (ikätaaso huomioiden erilaisia sovelluksia)

Tarvittavat valmistusmateriaalit huovutukseen:

- Huovutusvilla
- Villalankoja
- Huovutusneuloja
- Huovutuslustoja esim. superlon patja
- Marseillesaippuaa tai mäntysuopaa
- Massapalloja, puuhelmiä tai superlonista muotoiltuja pyöreitä muotoja
- Lakanakangasta pesukonehuovutusta varten

Muita työskentelyyn tarvittavia materiaaleja:

- Askarteluhuopa
- Kierrätysmateriaalit esim. erilaisia värejä ja struktuureja kangastilkkujen avulla
- Höyheniä
- Jättesäkkejä
- Liimaa ja ompelulankaa
- Askartelusilmiä, nappeja tai helmiä
- Puukeppejä

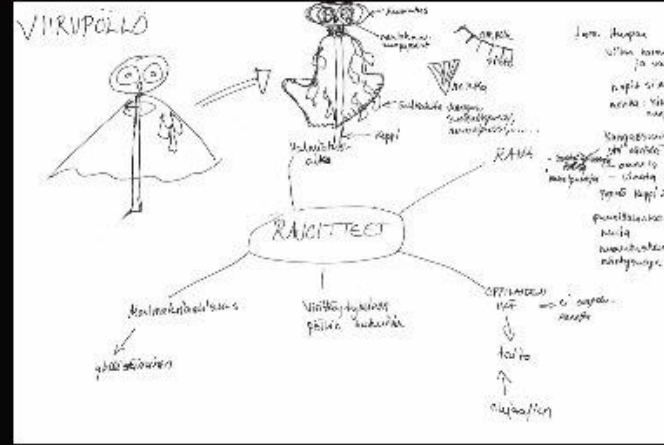
Ehdotetut materiaalit ovat suuntaa-antavia. Projektissa mahdollistuu erinomaisesti monimateriaalisuus ja eri työtekniikat. Lopputuote on käyttötuote, joka ei vaadi pesunkestoja ja näin mahdollistaa vesipesussa vahingoittuvien materiaalien ja kiinnitystapojen käytön.

Työvaiheet:

- Tutustutaan viirupöllöön ja/tai muihin pöllöihin kuvin ja äänin. Mikäli käsityöprojekti on osa muita oppianeita sisältävää kokonaisuutta, toteutetaan aihealueeseen virittäytyminen kokonaisuuden osana.
- Esitellään tuleva projekti oppilaille ja kerrotaan, että ollaan suunnittelemassa ja valmistamassa pöllö käsinukke. Lisäksi kerrotaan mitä materiaaleja ja työtapoja projektin aikana tarvitaan esim. villan huovuttaminen.
- Opettaja kertoo oppilaille kokonaisen käsityöprojektin eri vaiheista: ideointi, suunnittelu, valmistus, arviointi.
- Opettaja kertoo oppilaille myös suunnittelun rajoitteet eli käytettävissä olevat materiaalit ja aikataulun.
- Alkutaustoituksen jälkeen oppilaat saavat aloittaa ideoinnin ja suunnitella oman pöllönsä. Opettajan on hyvä muistuttaa, että suunnitelmaksi riittää nopea luonnos, riittää että idea näkyy suunnitelmassa. Suunnittelu voidaan toteuttaa myös tietokoneavusteisesti erilaisilla piirto- tai luonnosteluohjelmilla. Kolmiulotteista suunnittelua voi toteuttaa käsin esimerkiksi sanomalehtipaperia muotoilemalla tai erilaisia muotoilumassoja hyödyntäen.
- Suunnitelmansa mukaan oppilaat valitsevat käytettävissä olevista materiaaleista sopivat ja voivat vielä tarkentaa suunnitelmaansa, kun materiaalit ovat tiedossa.

Työvaiheet

- Opettajan tulee esitellä valittavat tekniikat ja niiden perusteet ennen työn aloitusta. (Huovutus, ompeleet, kaavan piirto jne.)
- Jos vartalosta haluaa käsinemäisen, tulee oppilaan parin kanssa yhteistyössä piirtää omaa kättä hyödyntäen kaava vartaloksi.
- Työjärjestyksellä ei ole väliä. Työskentely voidaan aloittaa valmistamalla joko pään valmistamisesta tai vartalokappaleesta. Työskentelyvaiheita voidaan mahdollisuuksien mukaan toteuttaa myös pistetyöskentelynä, jolloin osa oppilaista keskittyy ensin vartalon valmistamiseen ja toinen osa pään toteuttamiseen. Pistetyöskentely mahdollistaa myös oppilaiden osallistamisen työvaiheiden opettamisessa ja toisten avustamisessa.
- Kun työ on saatu valmiiksi, oppilas tekee siitä itsearviointin. Arvioinnissa oppilas pohtii valmiin käsinuken onnistumista peilaten sitä suunnitelmaansa. Lisäksi arvioinnissa oppilaan on tärkeää arvioida omaa työskentelyään sekä projektin aikana oppimiaan asioita ja tekniikoita. Kun kaikilla on työ valmistunut, voidaan pitää myös ryhmäpalaute.

Pöllö proto 1

Käytetyt materiaalit:

- Erivärisiä huovutusvilloja ja villalankaa
- Massapallo pään pohjana
- Askarteluhuopaa ja pyöreä muoto malliksi vartalon kaavaan
- Huovutusneula ja huovutusalusta
- Ompelulankaa ja neula
- Liimaa ja puurima

Tekniikat:

- Neulahuovutuksella sekä pää, siivet ja siipien kiinnitys vartaloon, että vartalon kuviointi
- Käsinommellen vartalon yhdistäminen
- Puuriman kiinnittäminen päähän liimaamalla

Pöllö proto 2

Käytetyt materiaalit

- Askarteluhuopa
- Kierrätysmateriaalit, kangastilkut
- Pyöreäksi muotoiltu superlon pala
- Huovutusvillaa ja villalankaa
- Saippua ja vesiastia
- Ompelukonelankaa
- Puurima
- Kaavanpiirtovälineet

Tekniikat

- Märkähuovutus superlonin päälle käsin
- Märkähuovutus pesukoneessa tai kuivausrummussa
- Neulahuovutus pään yksityiskohdissa
- Vartalon ompelu ompelukoneella
- Pään ja puuriman yhdistäminen liimaamalla

Projektin kesto- ja hinta-arviot

Käsinukkeprojetissa työn kesto on hyvin riippuvainen käytetyistä työmenetelmistä ja materiaaleista sekä suunnitteluprosessin ja arvioinnin toteutustavoista.

Ilmiön ja aihealueen esittelyyn on hyvä varata aikaa, ainakin yhden oppitunnin ajan. Suunnitteluun ja ideointiin tulee käyttää riittävästi aikaa, jotta oppilaan oma luovuus pääsisi esille, vähintään 1 oppitunti.

Itse toteutukseen varattava aika riippuu pitkälti oppilasryhmän koosta, iästä ja käytetyistä materiaaleista ja työtavoista. Neulahuovutus voi valmistua nopeastikin (alle tunnissa), mutta märkahuovutuksessa tulee varata noin vuorokausi huovutetun tuotteen kuivattamiselle itse huovuttamisen lisäksi. Märkahuovuttaminen vaatii enemmän aikaa myös työstövaiheessa. Kokonaisarvio huovutukselle on noin 1-2 oppituntia.

Koneompelua varten tehtävät valmistelut (leikkaus, nuppineuloitus ja/harsiminen) nopeuttavat itse ompelua ja niihin on hyvä varata kunnolla aikaa noin 1 oppitunti. Ompelukoneella työskentelyssäkään ei ole hyvä hätiköidä. Koko vartalon koristeluun koneompelun avulla voi arviolta varata 2 oppituntia.

Pöllön vartalon ja pään sekä puuriman yhdistäminen liimaamalla ja mahdollisesti käsiompelein vahvistamalla ei ole pitkäkestoinen työvaihe, mutta liiman kuivumiseen tulee varata liimasta riippuen noin vuorokausi.

Hinta-arvio

Tarvike	Määrä/mitta	Hinta/kpl
Askarteluhuopa	45x45cm	n. 1.70 euroa
Huovutusvilla	n. 30g	n. 1,80 euroa
Puurima	8mm halk. pituus 25cm	n. 0.30 euroa
massapallo	50mm/60mm	0.40/1.40
kokonaishinta yhdelle tuotteelle: 4.20 euroa / 5.20 euroa		

Lähteenä on käytetty Lekolarin kuvaston hinnastoa ja pyörörimaa varten k-raudan hinnastoa. Hinnat on laskettu edullisimmasta saatavilla olleesta paketista tuotteille, jotka eivät olleet protoissa kierrätysmateriaaleja, tilkkuja tai jämpäloja.

Villatietous linkejä:

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Huovutus>

http://teeitse.punomo.fi/document_viewer.php?timestamp=1412756790&filename=home%2Fmimasofi%2Fhuovutusohje.pdf

<http://vyktekstiili.verkkopolku.com/?5>

Pöllö inspiraation lähteenä:

<https://www.youtube.com/watch?v=k6M-h5g3Pwl>

<https://www.youtube.com/watch?v=3G1PFLuTrgM>

<https://www.youtube.com/watch?v=9JsDja5Hvvo>

<http://www.luontoportti.com/suomi/fi/linnut/viirupollo>

Lisää linkkejä ohjeisiin ja videoihin:

Märkähuovutus – pään huovuttaminen:

<http://ohje.punomo.fi/home/tkkroger/huovutus/markahuovutus.htm>

Kuivahuovutus – neulahuovutus:

<http://ohje.punomo.fi/home/tkkroger/huovutus/neulahuovutus.xhtml>

Märkähuovutus – pesukoneessa:

<http://www.kauneimmatkasityot.fi/n%C3%A4-huovutat>

Koneompelu:

<https://peda.net/kulkuri/kulkurikoulu/n%C3%A4yteikkuna2/tjt7l/kasityo-7-lk/3/ompelukone>

Käsin ompeleminen:

http://punomo.fi/teeitse/477/tekniikat/ompelu/tyotavat_ja_valineet/kasinompelu

Pykäpisto (blanket stitch) ja tikkipisto:

https://www.youtube.com/watch?v=9_O_2M3i2Qo

<https://www.youtube.com/watch?v=eXkSE2TTF4s>